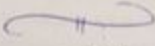

5) 1801 by
highlights from
#2

ותנה נאמר בפרשת רשב (בראשית ל"ג, י"ג-יד), 'יאמר יצחק אל יסף הלא
אחד רעים בשכם לכה וישלחני אליהם ויאמר לו הני, ויאמר לו לך נא ראה את
שולם אחד ואת שלום האנן והשבני דבר וישלחתי ספקס חבירו ונבא שקבטה...
והקשה בספר 'חבת נמא', אך הלך יסף אל אחיו בעודו יודע כי הם שונאים
אותו ומבקשים רשות, הלא קיימת בחליבתו סכנת נפשות, ועבר על מצות עשה
הלא תעשה, כמו שכתב הרמב"ם (הל' רוצח השמיד הפש פ"א ה"ד): "כל
מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסיר ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר
מה יפה, שנאמר השמר לך ושמור נפשך. ואם לא הסיר, והניח המכשולות
המביאין ליד סכנה, ביטל מצות עשה, ועבר על לא תשים דמים". ואמנם יצא
יוסף בשליחות אביו, אך מכל מקום אין מצות כיבוד הורים דוחה אפילו מצוה
מדברגן (במבוא ביו"ד סי' ר"ט)!

וישב ה'חבת נמא': עין ביו"ד (סימן ק"י), שבשאר מצוות אם אדם גדול
הוא, וכל שכן כשנא קידוש ה' על ידו, רשאי לסמוך עצמו. ובדודו היה מולול
מן קצתם בכבוד אב, מסר נפשו... עכ"ל. ויחכן שגם בגדון שאלתנו כך, שהיה
בזה קידוש ה', ומותר.

6) 1801 by
highlights from
#2

נאמר בשולחן ערוך (יו"ט סימן תכ"ו): "הרואה את תבירו טובע בים או לסטים
באים עליו... ויכל להצילו... ולא הציל עובר על איסור לא תעמוד על דם רעך".
ותחלקו רבותינו בעלי התלמוד, הבבלי עם הירושלמי, במסרה שהסובע נסחף
למערכת הים, ובדאי ימות אם לא יצלהו, האם חייב המציל לסכן את נפשו
להיכנס למערכת, כדי להציל את הטובע מסכנה ודאית. הירושלמי סובר
שחייב, והבבלי סובר שפטור. ונפסק במשנה ברורה (סימן שכ"ט ס"ק י"ט), כי
הרואה ספינה המסורפת בים שיש בה יהודים, וכן נהר שוטף, וכן יחיד הנודף
מפני אנס - מצוה על כל אדם לחלל עליהם שבת כדי להצילם. אך מכל מקום
אם יש סכנה למציל, אינו מחוייב לצאת ולהציל, שהרי חיי קודמים לחיי חברו.
ואפילו בספק סכנה עדיף ספקו וידיה מודא דחבירה. אולם צריך לשקול את
הדברים היטב אם יש בו ספק סכנה ולא לדקדק ביותר, כאותה שאמרו המדקדק
עצמו בכך בא לידך כך!

והרדב"ז כתב (הובא בפתחי חובה יו"ד סימן ק"ו ס"ק ס"ו), כי המסכן את
נפשו בספק להציל את תבירו, הרי זה חסיד שונא!

ובגדון שאלתנו, לכאורה הרב ותלמידיו היו באותו מצב של סכנה, ולכן אין
צריך להשהות עצמו במצב סכנה כדי להציל תבירו ממצב חמס של סכנה.

אלא שאין הגדון חסמה לראיה, ואדרבה, בגדון שאלתנו יש לומר שלכילי עלמא
יכול הרב להישאר בהיכל הישיבה כדי להציל את תלמידיו, ואף מצוה עליו לעשות
זאת, והטעם הוא, שכן כל גידון הפוסקים הוא כשהאדם הוא מחוייב למעגל הסכנה,
וצריך להיכנס בקום ועשה, לתוך מצב סכנה כדי להציל את זולתו, אבל בגדון
שאלתנו הרב כבר נמצא בתוך הסכנה יחד עם תלמידיו, ומשהה עצמו במצב של
'שב ואל תעשה' כדי לסייע לאחרים להציל, ולפיכך יחכן שרשאי להישאר בתוך
היכל הישיבה, ולארגן היסלחות מסודרת של התלמידים, וראוי גם שינהג כך.

ועוד נראה שגם בלי זו הסברה, יפה נהג הרב, כיון שכל הגידון של רבותינו
הוא בשמות שלום, אבל בוסן מלחמה יש להסתכן כדי להציל את הזולת, ומצב
זה, שהמובל הרשע מסתובב בשטח הישיבה ויורה לכל עבר, הרי הוא בגדר מצב
מלחמה, ויש להסתכן כדי להציל את הזולת. וכמו שנאמר בישועות יעקב (יו"ד